

Pestprotocol obs Kees Valkenstein

1 Waarom een pestprotocol?

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen willen zien en op onze school serieus willen aanpakken. Dit pestprotocol heeft als doel om alle leerlingen op OBS Kees Valkenstein zich veilig te laten voelen, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we onze leerlingen in de gelegenheid om met plezier naar school te gaan. Dit doen we door samen preventieve en zo nodig curatieve maatregelen te nemen. Het is belangrijk om een duidelijk en helder beleid te hebben waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen in voorkomende gevallen. Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat men pestgedrag op school niet accepteert en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaat aanpakken

2. Informatie over pesten

2.1 Wat is pesten?

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Relatief nieuwe manieren van pesten zijn het digitaal en mobiel pesten. Kinderen of jongeren gebruiken dan het internet (bijvoorbeeld Facebook) of pesten elkaar door vervelende berichten via de mobiele telefoon te sturen.

Onderzoek wijst uit dat de piek van pesten tussen de 10 en 14 jaar ligt, maar ook in lagere en hogere groepen wordt er gepest. Pesten vindt vaak buiten het zicht van de leerkracht plaats. Het schoolplein is nog steeds de plek waar het meest wordt gepest, gevolgd door het eigen klaslokaal. Pesten gebeurt over het algemeen meer verbaal en mentaal dan fysiek.

2.2 Plagen of pesten?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die later in hun leven van pas komt bij het hanteren van conflicten, welke iedereen in zijn leven tegen zal komen.

Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. We spreken van pestgedrag als het regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie.

2.3 Welke vormen van pesten zijn er?

Hieronder volgen een aantal verschillende verschijningsvormen van pestgedrag

verbaal

Bijvoorbeeld: spotten, uitschelden, afdreigen, roddelen, leugens verspreiden, vernederen.

fysiek

Bijvoorbeeld: slaan, schoppen, vechten, duwen, krabben, bezittingen van een ander stelen of vernielen.

uitsluiten en negeren

Bijvoorbeeld: niet laten meespelen, niet antwoorden, doen alsof iemand lucht is.

cyberpesten

Dit is pesten via de sociale media zoals Facebook, Whatsapp en Twitter. De anonimiteit van het cyberpesten laat zich verleiden tot grove beledigingen en soms zware dreigementen. Het opereert tot ver buiten de schoolpoorten, tot in de veilige huiskamer toe.

2.4. Wat kunnen signalen zijn van pestgedrag?

- iemand altijd een bijnaam geven, nooit bij de eigen naam noemen
- zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- briefjes doorgeven
- beledigen
- opmerkingen maken over kleding
- isoleren
- buiten school opwachten, slaan of schoppen
- op weg naar huis achterna rijden
- naar het huis van het slachtoffer gaan
- bezittingen afpakken
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer

2.5 Wie zijn de betrokkenen?

Het gepeste kind

Uit onderzoek blijkt dat ieder kind gepest kan worden, maar sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, gedrag, belangstelling, etc. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam en hebben vaak geen vrienden om op terug te vallen. Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep en durven ze weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp meestal niet uitkomt.

De pesters

Kinderen die pesten hebben vaak een overwicht in de groep. Ze kunnen het zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Pesters lijken in eerste instantie populair te zijn in een groep, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren.

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

De meelopers en de andere kinderen

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten in de direct actieve rol van pester.

Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de meelopers. Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te raken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester. Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt, of die niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe omgeving. Als kinderen actiever gaan meepesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen, inclusief de pesters, onacceptabel zijn.

Ouders

Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders wordt door hen sterk ervaren en is niet altijd een goede leidraad tot een rationeel handelen. De ouder wil maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze vaak goed in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling van hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

De leerkrachten

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren worden ondersteund door de intern begeleider en de gedragspecialist, die als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaan.

Klachtcontactpersoon/ vertrouwenspersoon

Wanneer een kind of ouder redenen heeft om niet naar de leerkracht van het kind zelf toe te stappen kan er contact opgenomen worden met de klachtcontactpersoon van de Kees Valkenstein. Ook kan er eventueel contact opgenomen worden met de externe vertrouwenspersoon van het SPO. Echter, wij geven er de voorkeur aan het probleem eerst binnen de school aan te pakken en het contact plaats te laten vinden tussen de direct betrokkenen, omdat zij het best in staat zullen zijn tot het aandragen van een oplossing.

3. Preventiebeleid

Obs Kees Valkenstein vindt een goed pedagogisch klimaat zeer belangrijk. Dat uit zich in aandacht voor normen en waarden die wij als school van belang achten. Wij vinden de sfeer waarin een kind moet opgroeien van groot belang om zo een volwaardig mens te worden. Wij stellen daarom een vriendelijk en veilig klimaat op prijs. Pas als het kind zich veilig voelt, kan het zich ontwikkelen. In het begin van ieder schooljaar maakt de leerkracht met de klas afspraken die dit bevorderen. Deze afspraken worden zichtbaar gemaakt in het lokaal, zodat er een preventieve werking vanuit gaat. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij benoemd en wordt besproken in alle groepen van de school. We spreken kinderen die zich niet aan de gemaakte afspraken maken hierop aan. Verder maken wij gebruik van de methode Leefstijl. Leefstijl is een programma dat kinderen uit alle groepen helpt om hun sociaal-emotionele vaardigheden te ontwikkelen, zodat zij kunnen uitgroeien tot sociaal vaardige, betrokken en zelfstandige volwassenen. Het programma van Leefstijl besteedt aandacht aan vaardigheden als kennismaken, luisteren, communiceren, zelfvertrouwen, gevoelens uiten, assertiviteit en weerbaarheid, conflicten oplossen, omgaan met groepsdruk, risico's inschatten en doelen stellen. Ook komen media-educatie, gezondheidsvaardigheden en burgerschap aan bod. Het zijn die basisvaardigheden die van essentieel belang zijn voor kinderen om goed te kunnen functioneren. Zowel nu op school, thuis, als later wanneer zij volwassen zijn. De aanwezigheid van goed ontwikkelde sociale vaardigheden bij een kind verkleint de kans dat het pestgedrag vertoont.

Omdat pesten meestal voorkomt op het schoolplein (en niet in de klas), vinden wij het van belang dat hier voldoende toezicht is. In de pauze gaan alle leerkrachten mee naar buiten met hun klas en wanneer de school uit is, begeleiden de leerkrachten hun klas naar het schoolplein.

4. Maatregelen en procedures.

Op de Kees Valkenstein hebben we met elkaar de volgende afspraken gemaakt over het omgaan met pestgedrag.

4.1. Er moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen conflicten en pestgedrag.

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben, proberen wij hen te stimuleren het eerst zelf op te lossen. Wanneer dat niet lukt en/ of er blijkt sprake te zijn van pestgedrag ipv een ruzie, legt de leerling het probleem voor aan de leerkracht.

Als er bij het pesten slechts twee kinderen, de pester en de gepeste, betrokken zijn zal in de meeste gevallen gestart worden met een gesprek tussen beide kinderen om te kijken of de situatie op die manier opgelost kan worden. Afhankelijk van de ernst van de zorg worden ouders op de hoogte gesteld en betrokken bij het zoeken naar een bevredigende oplossing.

4.2. In de meeste gevallen zullen bij een pestsituatie echter meer kinderen betrokken zijn (pesters, meelopers en de gepeste). In dat geval maken wij gebruik van de methode 'Sta op tegen Pesten!'. We handelen volgens de volgende uitgangspunten van bovengenoemde methode:

- Pesten is een groepsprobleem. Soms werkt een pester alleen. Vooral bij digitaal pesten komt dit nogal eens voor. Meestal is er echter sprake van een groepje pesters, helpers en toeschouwers. Dit maakt dat pesten een groepsgebeuren is, waarbij de groep een grote verantwoordelijkheid draagt. Het is de groep, die het pesten ondersteunt en toelaat. Het is ook de groep die de macht heeft om het te doen stoppen. Als een pester geen steun meer krijgt van de groep, zal zijn gedrag minder interessant worden, hij zal er geen voordeel meer mee behalen. Vanuit deze vaststelling is het zinvol de groep in te schakelen in het zoeken naar een oplossing van een pestprobleem. Niet de leerkracht, maar de groep wordt uitgedaagd om het probleem op te lossen, zij het wel met de nodige ondersteuning.

- De Sta op-aanpak steunt op het vergroten van empathie
Pester vinden het meestal moeilijk zich in te leven in de gevoelens van anderen. Ze beseffen vaak niet wat de gevolgen van hun gedrag zijn voor het doelwit en zijn vaak geschokt wanneer ze ermee worden geconfronteerd. Daarom besteden we vanaf de kleuterklas aandacht aan het begrijpen van de eigen gevoelens en die van anderen. De groepsaanpak biedt het voordeel dat empathische reacties van leerlingen meestal stimulerend werken voor anderen.

- De gevoelens en niet de feiten staan centraal
Door de nadruk op het slechte gevoel van het doelwit te leggen in plaats van op de feiten, voelen de pesters en de groep zich minder terechtgewezen en is de kans groter dat hun empathie wordt aangewakkerd. Over de feiten kan worden gediscussieerd, gevoelens die heb je.

- De nadruk ligt op het probleemoplossende karakter
Wanneer de leerlingen actief bij de aanpak worden betrokken, ontstaat er een sfeer die veel positiever is dan bij bestraffende methodes. Niemand wordt boos, niemand hoeft bang te zijn. Niet het negatieve gedrag, maar wel de zoektocht naar een oplossing staat centraal.

Zodra leerlingen zelf met oplossingen komen, kan daar positief op gereageerd worden.

Elke kleine stap vooruit is een goede stap. Leerlingen zullen meestal trots zijn op wat ze als individu en als groep hebben bereikt.

De methode werkt volgens het zevenstappenplan:

Stap 1: Een gesprek met het gepeste kind.

Hierbij wordt geprobeerd helder te krijgen wat de impact en de gevolgen zijn van het pesten tot nu toe. Een tweede doel is duidelijk te maken wat de Sta op-aanpak precies inhoudt en hoe en wanneer het kind daarbij wordt betrokken. Belangrijk hierbij is dat de leerling vertrouwen krijgt en toestemming geeft voor de manier waarop het probleem wordt aangepakt. Op basis van dit gesprek wordt de groep bepaald die wordt uitgenodigd voor een gesprek.

Stap 2: Een eerste bijeenkomst met de supportgroep wordt georganiseerd.

De supportgroep bestaat uit de pester(s), de meelopers en enkele neutrale leerlingen (totaal 6 tot 8). De bijeenkomst vindt bij voorkeur, en zo mogelijk, plaats op dezelfde dag als het gesprek met het gepeste kind. Het gesprek vindt plaats in een ruimte waar de leerlingen rustig en open kunnen praten en die niet geassocieerd wordt met straf. Om dezelfde reden vindt het gesprek niet tijdens een pauze of na schooltijd plaats.

Stap 3: Het probleem wordt uitgelegd.

Er wordt verteld dat er een probleem is en dat het doelwit zich erg ongelukkig voelt. Er wordt niet ingegaan op details van gebeurtenissen en er wordt niemand beschuldigd.

Stap 4: De verantwoordelijkheid wordt gedeeld.

Leerlingen kunnen schrikken of er ongemakkelijk bijzitten. Ook kunnen ze zich schuldig voelen of zich willen verdedigen. Hierbij is het nodig de stemming nadrukkelijk te wijzigen door te vertellen dat niemand in de problemen zit of wordt gestraft. De groep is samengeroepen om te helpen het probleem op te lossen. Er wordt een gedeelde verantwoordelijkheid gecreëerd om het doelwit te helpen zich opnieuw veilig en gelukkig te voelen binnen de groep. Door de leerlingen te vertellen dat er op ze gerekend wordt en dat ze vertrouwd worden als groep, wordt de macht verschoven van de pester naar de groep als geheel.

Stap 5: De ideeën van elk groepslid worden gevraagd.

De leerlingen formuleren hun (haalbare) voorstel in de ik-vorm. Ze kunnen zich hierbij niet verstoppen achter algemene uitspraken. Elk voorstel, hoe klein ook, wordt gewaardeerd.

Stap 6: Het wordt aan de groep overgelaten.

Er wordt herhaald dat de verantwoordelijkheid bij de groep ligt en dat ze daarin worden vertrouwd. Na een week zal er opnieuw een gesprek plaatsvinden met het doelwit en elk van de leden afzonderlijk. Tussendoor is de leerkracht steeds bereikbaar voor een gesprek.

Stap 7: Een gesprek met elk afzonderlijk.

De verschillende groepsleden wordt gevraagd in hoeverre zij hun voorstellen uitvoerden en hoe zij zich daarbij voelden. Door afzonderlijk met de leden te spreken, kunnen zij zich niet achter elkaar verstoppen. Op die manier heerst er geen competitieve sfeer. Het gepeste kind wordt gevraagd of er veranderingen zijn opgemerkt in het gedrag van anderen en hoe daarmee is omgegaan. Er wordt ook gevraagd naar verwachtingen voor de toekomst. Het gepeste kind wordt verzekerd dat de leerkracht de situatie blijft volgen.

Deze Sta op-aanpak is een korte termijn aanpak, die vaak gevolgen heeft voor de langere termijn omdat een negatieve vicieuze cirkel wordt doorbroken. Op de langere termijn wordt de situatie gevolgd en blijft de leerkracht aanspreekbaar voor de leerlingen.

Voordat bovenstaande methode wordt ingezet, worden de ouders van het gepeste kind ingelicht. In ons leerlingvolgsysteem worden de bevindingen genoteerd.

4.3 Consequenties/ maatregelen

Soms kan er sprake zijn van onderliggende problemen van zowel het gepeste kind als pester. Andere vormen van ondersteuning of begeleiding kunnen hierbij nodig zijn. Denk hierbij aan schoolmaatschappelijk werk of externe begeleiding. Inschakelen hiervan gebeurt in overleg met de intern begeleider en/ of directie.

Mocht onze Sta op tegen Pesten! aanpak bij de pester niet leiden tot verbeterd gedrag, dan zijn we genoodzaakt disciplinaire maatregelen te nemen. Deze zijn afhankelijk van de aard en de ernst van het pestgedrag en worden uitgevoerd in overleg met de directeur. Ouders worden uiteraard van deze maatregelen op de hoogte gesteld. Aan het eind van het gesprek met ouders worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Daarbij kan gedacht worden aan: buitenspelen, overblijven, bewegingsonderwijs, excursies, schoolreisjes etc. Indien het probleem zich toch blijft herhalen meldt de leerkracht dit gedrag nogmaals aan de directeur van de school. De leerkracht overlegt de directeur een document met daarin de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken.

De directeur roept de ouders op school voor een gesprek. Ook het kind kan in dit eerste directie gesprek betrokken worden. De directeur gaat uit van het opgebouwde archief van de leerkracht en vult dit archief verder aan met het verloop van de gebeurtenissen.

Indien het gedrag niet verbetert kan er een verwijzing plaatsvinden naar het maatschappelijk zorgsysteem in de richting van Jeugdzorg.

Wanneer met deze maatregel het gedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en / of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen zoals het isoleren van de pester of een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van de lessen van de school met een maximum van drie dagen als omschreven in de schoolgids.

Wij spreken echter de wens uit dat een goed pedagogisch klimaat, waarbij respect voor de ander centraal staat, dergelijke maatregelen overbodig maakt.

5 Hulp aan de ouders

In de brochure 'Pesten op school, hoe ga je er mee om?' staan de volgende adviezen.

Aan ouders van gepeste kinderen:

- a. Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- b. Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u op te nemen met contact de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c. Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.

- d. Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- e. Het beoefenen van een sport kan dienen als een welkome uitlaatklep.
- f. Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Aan ouders van pesters:

- a. Neem het probleem van uw kind serieus.
- b. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden.
- c. Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- d. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- e. Besteed extra aandacht aan uw kind.
- f. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- g. Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- h. Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Aan alle andere ouders:

- a. Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- b. Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- c. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- d. Geef zelf het goede voorbeeld.
- e. Leer uw kind voor anderen op te komen.
- f. Leer uw kind voor zichzelf op te komen.